

Thay đổi con người hay thay xã hội?

Tác Giả: Ngô Nhân Dụng

Thứ Năm, 10 Tháng 11 Năm 2011 06:19

Một cuốn tiểu thuyết nổi tiếng ở Trung Quốc gần đây viết về mối tương quan mật thiết trong đời sống dân Mông Cổ và loài sói;

sách này đã được dịch sang tiếng Anh, tên là Wolf Totem (Tô Tem Sói). Cuốn truyện của Jiang Rong là một bản anh hùng ca về những thế hệ nguyên bất ngát ở Nội Mông. Trong không gian bất ngát hoang sơ đó loài sói và loài người vừa tranh đấu để sống sót, vừa cùng tác động cách vô ý thức cùng nhau về những loài cây hoang dại phá vỡ kín các cao nguyên và châu thổ. Cuộc sống sinh tồn ra suốt lịch sử, từ hàng chục ngàn hay trăm ngàn năm, trước thời Thành Cát Tư Hãn, cho tới bây giờ.

Chuyện Wolf Totem (Lang Tú Đổng – người Trung Hoa phiên âm chữ Totem là Tu Đeng, chữ Hán Việt là tú đổng) là một thu hoạch của một sinh viên đời học Bách Kinh bỏ dở lên Mông Cổ “học tập lao động” trong thời “Cách mạng Văn hóa,” giữa những tác giả Jiang Rong (Khả năng Nhung – tên thật là Lữ Gia Dân, Lữ Jiamin, 吕嘉民). Anh sinh viên này đang phải trách chửi; anh vốn định săn bắt một con sói, một thành tích để được lòng kính trọng của người Mông Cổ. Anh cũng muốn đánh bại một con sói như để đem về nuôi thú. Trang 319, trong bản dịch do Penguin Press xuất bản, anh được chứng kiến cảnh một con chó sói tấn công đàn cừu. Anh sinh viên đang tiến lên để, đàn cừu tiến mất đi sau. Bị quay đầu lại, nhìn thấy một con sói đang quỳ theo với đàn cừu. Anh không bắn, cũng tìm cách đưa cho con sói phần thịt; vì đã được một người bạn mách bảo, con chó sói ăn no, ngừng bắn, chỉ chờ đợi, rồi đứng thì sẽ bắt được nó.

Anh sinh viên đang quan sát. Khi con sói đã chồm lên cõn cõ, vọt ngã môt con cõu, nó dề xuõng xé da, xõ thõt, ngõu nghiõn ăn tõi chõ. Đàn cõu bõ tõi công lúc đõu hoõng sõ chõ y toán loõn; nhõng khi thõ y con sói đã bõ t đõ c môt con cõu, bõ t đõu ngõ i xuõng chãm chú cõn, nhay, nhai, nuõt, thì cõ đàn cõu trõ lõ i tình trõng bình thõng; chúng lõ i cú xuõng gõ m cõ coi nhõ không có gì nguy hiõm cõ. Chõ chúng biõt lúc này là an toàn, vì mõi lõ n môt con sói chõ ăn thõt môt con cõu là đõ no bõng. Nhiõu con cõu đõng quan sát còn bõ o đõn tõi n đõn xem con sói nó ăn thõt “đõng bào” mình nhõ thõ nào; giõng nhõ trõ con đi coi đoàn xiõc hát rong. Môt đãm cõu bõ c tõi gõn, chen chân nhau đõ giành chõ tõt, cho thõ y rõ hõn. Tác giõ Khõõng Nhung nghĩ: Bõ môt cõ a mõi chú cõu đóng vai quan sát có võ nhõ mõng rõ: “Gõm, may quá! Con sói nó ăn thõt mầy, nó không ăn thõt tao!”

Nhân võt cõ a Khõõng Nhung là môt sinh viên ham đõ c sách, mõ mõng và suy nghĩ. Khi nhìn cõ nh đõ, anh nhõ tõi môt đõn vãn cõ a Lõ Tõn đõ i xõ a. Nhà vãn tõ môt cõ nh tõõng thõ i trõ c Đõ i chiõn Thõ hai, khi quân Nhõ t đã xâm lãng chiõm môt phõn Trung Quõc. Có môt đãm đông ngõõ i Trung Hoa đõng coi quân đõ i Nhõ t Bõn đang chuõn bõ chếm đõu môt ngõõ i Trung Hoa khác. Dân chúng kéo đõn coi nhõ đi coi xiõc. Nhõ lõ i chuyõn cũ, anh sinh viên tõ nhõ, “Chõng trách đõ c, ngõõ i du mõc Mõng Cõ hõ coi dân Hán mình nhõ môt đàn cõu.”

Nhân võt cõ a Khõõng Nhung nhìn cõ nh đàn cõu thì chõt nhõ đõn đõn vãn cõ a Lõ Tõn. Tuõn trõ c, chúng tôi cũng chõt nhõ đõn đõn vãn trong tiõu thuyõt Tô Tem Sõi sau khi theo dõi các mõng lõõ i bên Tõu sau võ em bé Duyõ t Duyõ t chõt oan.

Nhõ đã kõ nhiõu lõ n trên báo này, hàng chõ c triõu ngõõ i Trung Hoa đã bõ y tõi ý kiõn trên mõng võ võ em bé Duyõ t Duyõ t 2 tuõ i bõ xe cán chõt tõ thành phõ Phõ t Sõn tõ nh Quõng Đông mà 18 ngõõ i qua lõ i không ai đõng chân nâng đõ y, trong suõt bõ y phút. Các “công dân mõng” đõ t câu hõ i cho chính lõõng tâm cõ a hõ, và lõõng tâm cõ a cõ mõi ngõõ i: Phõ i chãng nõõc Trung Hoa đã môt linh hõn? Câu hõ i này cũng không khác gì ý nghĩ cõ a nhân võt trong tiõu thuyõt trên: Lòng hõ thõn, và hõ thõn tõp thõ.

Khi đõng trõ c môt cõ nh tõõng cùng đáng xõu hõ mà môt dân tõ c biõt xõu hõ, đó là đõu đáng mõng. Ý thõ c rõng xã hõ i mình đang lâm bõ nh trõ m trõng, là môt bõ c đõu đõ tõ thay đõ i, tõ cõ i thiõn. Nhõ m môt không chõu nhìn, hoõ c nhìn thõ y mà không chõu thú nhõ n mình mõc bõ nh thì “hõt thuõ c chõ a!” Võ em bé Duyõ t Duyõ t xõ y ra khoõng môt tuõn lõ sau khi báo chí õ Trung Quõc loan tin môt cõ già tõ nh Hõ Bõ c bõ té giõ a đõõng phõ trong suõt 90 phút ngõõ i qua lõ i đõ mõc cho ông cõ nõ m không ai ngó tõi, cho đõn khi tõt thõ. Ngõõ i con trai ông cõ hõ i võ i nhà báo: “Ngõõ i Trung Hoa mình đã đánh môt thói quen cõu giúp ngõõ i môt cách đõ dàng nhõ võ y

Thay đổi con người hay thay xã hội?

Tác Giả: Ngô Nhân Dụng

Thứ Năm, 10 Tháng 11 Năm 2011 06:19

hay sao?" Một nhà nghiên cứu và truy cập thông tin trên trang Weibo, mạng Sina: "Trung Quốc đang phải đối diện với một thời điểm vô cùng khó khăn trong lịch sử."

Những trẻ em cần biết đám đông thối, lãnh đạo trẻ con như một đấng lo sợ lương tâm, nhất là một em bé hai tuổi, thì người ta phải làm gì? Phải tìm hiểu những nguyên nhân nào gây ra biến cố. Hiểu biết căn nguyên rồi, mới đi tìm những phương cách để thoát khỏi nó.

Trên các mạng Internet, giới trí thức, thanh niên Trung Quốc đã nêu ra xã hội họ đang sống rất biến hình. Họ viết: "Chúng ta đâu là những em bé Duy Tân Duy Tân!" Hoặc, "Chúng ta đâu là những kẻ qua đời trong thời gian!"

Người ta đã tìm các nguyên nhân gây nên căn bệnh ích kỷ, thối nát này. Họ liệt kê các chứng bệnh gốc: Xu hướng chống lại kỷ luật và hòng thoái, sinh ra trong quá trình công nghiệp hóa và đô thị hóa. Những người nêu lên khiếm khuyết trong nền giáo dục gia đình, cha mẹ dục con tính ích kỷ. Những người còn nhắc tới di sản, thời Mao Trạch Đông đã xóa bỏ các nền móng đạo lý truy cập khi nền giáo dục Trung Hoa mất kim cương nam và đạo đức.

Giáo sư Hạ Học Loan (Xia Xueluan, 夏学 loan) thuộc nguyên nhân là xã hội Trung Hoa đang trải qua một "cuộc khủng hoảng lòng tin, giữa người với người." Ông Tịch Tĩnh (Xie Jing, 谢静), giáo sư tại Đại học Phục Đán thuộc Đại học Tin tức trên báo chí nói đến những chuyện như anh Bành Vũ của người rồi sau đó bị gia đình nạn nhân kiện đòi bồi thường cho các báo, các đài loan tin, khi nạn ai cũng dè dặt, do đó trẻ con khi bị kẻ thù giúp đỡ người khác.

Chàng sinh viên của Khoa Kinh Nhung nhìn đàn cừu đứng coi một đấng lo sợ bị sói ăn thịt, lòng tâm xã hội của anh thuộc dục, không khác gì các công dân mạng Trung Quốc bây giờ. Những trong video em bé Duy Tân Duy Tân, một con cừu bé nhỏ đang bị những bánh xe vận tải "ăn thịt," thì ai đóng vai con chó sói?

Con chó sói tham ăn trong câu chuyện em bé Duy Tân Duy Tân là của xã hội Trung Quốc chung quanh. Rồi nhiều người đang chạy đua theo đấng tiên, và chống lại chăm lo quyền lợi của chính mình, không cảm thấy có trách nhiệm phải cừu đấng lo sợ. Ai tạo ra những con chó sói? Trên trang Weibo của mạng Internet Sina, giáo sư Lý Hoa Đông tìm thấy phản ứng: "Cái gì đã gây nên căn bệnh thối nát này? Các viên chức chính quyền? Những người giàu có nhất trong nước? Hay chỉ vì tách lãnh đạo thối nát của chúng ta?"

Thay đổi con người hay thay xã hội?

Tác Giả: Ngô Nhân Dụng

Thứ Năm, 10 Tháng 11 Năm 2011 06:19

Ông Vương Dương (Wang Yang, 王阳), bí thư tỉnh ủy Quảng Đông, nói rằng tại nạn này là một “tội ác chuồng báo đàng,” đánh thức tất cả mọi người. Năm ngày sau khi tai nạn xảy ra, một cuộc họp của Trung ương Đảng Cộng sản cũng đã ra lời kêu gọi phải nâng cao “cuộc sống tinh thần” của nhân dân Trung Hoa.

Đây là những lời tuyên bố rất hay. Những câu hỏi tiếp theo là “Người ta phải làm gì? Làm cách nào nâng cao đời sống tinh thần người dân trong một nước?”

Cả ba điều ông Lý Hoa Đông nêu ra đều không phải là nguyên nhân gốc của căn bệnh; mà c dù đều đóng góp một phần gây nên thái độ vô trách nhiệm tập thể. Những người giàu có trong nước Trung Hoa không nhất thiết là những người chỉ biết ích kỷ, duy lợi. Các viên chức chính quyền không ngăn ngừa một tai nạn như vậy cũng chịu trách nhiệm, nhưng không thể nói họ đã khuyến khích mọi người dân lãnh đạo một trào lưu cạnh tranh khốc liệt. Còn tính ích kỷ, thói cạnh tranh những người qua đường? Họ đã nhiễm tính đó từ lâu, trong kinh nghiệm cuộc sống hàng ngày, lâu lâu tính đó có dịp biểu hiện ra, nhưng không phải họ đã sinh ra với tính tình như vậy. Chính cuộc sống xã hội đã tạo ra tính tình lãnh đạo, thói cạnh tranh.

Câu chuyện Lỗ Tấn kể xảy ra trong thời gian nước Trung Hoa đang hỗn loạn. Trong nước thì các lãnh chúa và đảng phái tranh quyền, cuộc cùng là hai phe, chính quyền Quốc Dân Đảng và phong trào Cộng sản; trong lúc quân Nhật đang xâm chiếm. Người Trung Hoa thời đó đã sống hàng thế kỷ trong lòng lệ, xã hội không còn kỷ cương nữa. Người giàu cũng không biết sợ phần mình mai sau sẽ ra sao, họ lo tích trữ tiền bạc phòng thân. Các tay lãnh chúa lo bóc lột quyền hành của họ, số một quyền thì không nhường tài sản, lợi lộc mà có thể còn mất mạng. Trong khung cảnh đó, những người dân bình thường không có thời giờ chia sẻ trách nhiệm với người khác.

Tâm lý ích kỷ, thói, vô trách nhiệm trước đồng loại đó vốn duy trì và củng cố thêm trong chế độ cộng sản. Đảng Cộng sản tập trung cả hai thế, cả cải và quyền hành vào trong tay một nhóm người. Vì c gì cũng do Đảng và Nhà nước quy định đoán. Họ a hay phúc đều do Đảng và Nhà nước ban phát. Làm sao tôi có thể lo lắng cho số phận người hàng xóm của tôi, trong khi chính cá nhân tôi cũng không biết Đảng và Nhà nước sẽ cho mình được số phận thế nào?

Muốn tránh cảnh “ai cũng là người qua đường” như trong chuyện em bé Duy t Duy t, người Trung Hoa phải tập lợi ích sống cũ, khi mọi người đều thấy mình có trách nhiệm với mọi

Thay đổi con người hay thay xã hội?

Tác Giả: Ngô Nhân Dụng

Thứ Năm, 10 Tháng 11 Năm 2011 06:19

người. Người dân phải tập sống có trách nhiệm. Kinh tế thị trường bắt đầu tập cho người ta thói quen không trông chờ cấp trên ra lệnh phải ăn cái gì, mặc quần áo thế nào. Nhưng chỉ khi nào người dân được hưởng tự do và chịu trách nhiệm chọn lựa những người cai trị, họ mới thật sự cảm thấy mình người có trách nhiệm với xã hội mình. Trách nhiệm chỉ phát sinh khi người ta được tham dự, được lựa chọn và chịu hậu quả vì lựa chọn của mình. Tình thế liên đới chỉ phát sinh khi mỗi người đều được bình đẳng tham gia trong các quyết định chung. Phải thay đổi chế độ chính trị ở Trung Quốc thì, hy vọng trong một thế hệ, mới tập được những thói quen mới đó.